

Jezüieten

nr. 65 | lente 2021

Afgiftekantoor 3000 Leuven 1 *Erkenningnummer P004583

Colofon

Jezuiten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus.

Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden.

Giften:

Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom. Vermeld a.u.b. uw postadres.

Voor Nederland: Stichting St. Claverbond, Heyendaalseweg 290 6525 SM Nijmegen IBAN: NL85INGB 0000 828 228 BIC: INGBNL2A

Voor Vlaanderen: vzw Sint-Jan Berchmansseminarie Koninginnelaan 141 1030 BRUSSEL IBAN: BE02 4352 0547 1140 BIC: KREDBEBB Mededeling: tijdschrift *Jezuiten*

Redactie:

Karin Benoist, Guido Dierickx, s.j., Eduard Kimman, s.j., Jan Stuyt, s.j. en Ludwig Van Heucke, s.j.

Adres voor Nederland: Karin Benoist Beulingstraat 11 1017 BA Amsterdam platform.ignatiaansespiritualiteit@jesuits.net tel. 020-679 82 07

Adres voor Vlaanderen: Ludwig Van Heucke, s.j., Koninginnelaan 141 1030 BRUSSEL ludwig.vanheucke@jesuits.net tel. 02.20.50 159

Abonnementenadministratie:

Voor Nederland: platform.ignatiaansespiritualiteit@jesuits.net

Voor Vlaanderen: marc.vannieuwenhove@jesuits.net

ISSN 0167-2967

Verantwoordelijk uitgever:

Bart van Emmerik, s.j. Prinsstraat 17 2000 Antwerpen België

Op de voorpagina: **Botond Feledy, de programmaleider van het European Leadership Programme (ELP)**

VOORWOORD

Vele jaren was Walter Fabri een trouw en gewaardeerd redactielid van ons kwartaalblad *Jezuiten*, tot aan zijn onverwachte overlijden. Mark Rotsaert haalt persoonlijke herinneringen op aan een dankbaar en minzaam mens.

Johan Thibaut is jurist bij het economaat in Antwerpen. Guido Dierickx sprak met hem over zijn werk ‘Achter de schermen’ voor het Regiobestuur en zijn engagement.

In Brussel huisvesten HUBEJE en het Missieprocurer SJ, twee verenigingen die vanouds de ontvangen giften gebruiken om sociaaleconomische projecten van jezuïeten op andere continenten te ondersteunen. Solidariteit staat daarbij hoog in het vaandel.

Zegt het European Leadership Programme (ELP) u iets? Jan Stuyt schrijft over dit uitdagende programma dat jongeren opleidt en vormt tot de toekomstige leiders van Europa.

In de rubriek ‘In de kijker’ staat Father Stan Swamy centraal, een onvermoeibare jezuïet en mensenrechtenactivist, en u kunt lezen over de *Jezuiten* in Libanon, die zich solidair tonen met een volk dat zo zwaar beproefd wordt.

Als student was Dries van den Akker al geïntrigeerd door het Markus-evangelie. Onlangs verscheen zijn boek waarin hij de lezer de verrassende originaliteit van dit evangelie laat ontdekken.

Dankbaar gedenken wij onze medebroeders, die de afgelopen maanden zijn overleden, en in de ‘Korte Berichten’ verneemt u de laatste ontwikkelingen in de huizen.

De lente dient zich aan en wellicht ook de mogelijkheid om weer aan een activiteit deel te kunnen nemen. We kijken er verlangend naar uit!

INHOUDSOPGAVE

Herinneringen aan Walter Fabri – <i>Mark Rotsaert, s.j.</i>	3
MENSEN ACHTER DE SCHERMEN – Johan Thibaut – <i>Guido Dierickx, s.j.</i>	4
ACTUALITEITEN – Wereldsolidariteit -Brussel – <i>Ludwig Van Heucke, s.j.</i>	6
WERELDWIJD – European Leadership Programme (ELP) – <i>Jan Stuyt, s.j.</i>	8
KORTE BERICHTEN	10
ACTUALITEITEN – <i>Jezuiten</i> tussen Oost en West	15
IN DE KIJKER – Stand with Stan – <i>Ludwig Van Heucke, s.j.</i>	16
WERELDWIJD KORT – <i>Jezuiten</i> in Libanon, solidair met een getekend volk – <i>Walter Fabri, s.j.</i>	18
BOEKEN – Ga anders denken – <i>Bastiaan van Rooijen, s.j.</i>	20
IN MEMORIAM – pater Nies van Lier, pater Bob Ceusters, pater Theo Vlucht, pater Hays van der Meer, pater Gerard Wilkens en pater Walter Fabri	21
ACTIVITEITEN	26

Herinneringen aan Walter Fabri

Op 7 september 1960 begon Walter zijn noviciaat in Drogen. Ik was een van de overige 20 novicen. Een duidelijk beeld van Walter tijdens die eerste twee jaren heb ik niet. Dat werd anders tijdens onze filosofiestudie in Heverlee. Gedurende het tweede en derde jaar hebben hij en ik al onze cursussen van filosofie week na week samen doorgenomen. De examens, op het einde van het jaar, bereidden we samen voor. Dat laatste deden we vaak wandelend in het bos van Heverlee. Walter is daar altijd dankbaar om gebleven. Nog onlangs, bij de zestigste verjaardag van ons intreden, heeft hij me daarover geschreven. Walter was een dankbaar mens.

Na de filosofie gingen onze wegen uit elkaar. Voor de theologie waren we in Leuven. Het was de tijd van de ‘kleine gemeenschappen’, hij in de Lei, ik in de Bogaardenstraat. In deze nieuwe manier van leven en samenleven kwam Walter beter tot zijn recht, want Walter was geen massamens – nooit geweest.

Na onze studies en na de priesterwijding werden we naar verschillende apostolische gemeenschappen gezonden. Toen ontstond ons dwarsverband – met zeven waren we. We wilden de onderlinge band die gegroeid was tijdens de vorming niet verloren laten gaan. En inderdaad, onze maandelijkse samenkomsten hebben een diepe verbondenheid geschapen die tot op vandaag voelbaar is. Wie nooit afwezig was op al die samenkomsten was Walter. We hebben hem leren kennen als iemand voor wie Trouw in zijn relaties een absolute waarde was. Zo was hij in onze groep, zo was hij ook in zijn geestelijk dienstwerk, trouw en betrouwbaar. Gedurende zijn verschillende apostolische activiteiten is Walter verder uitgegroeid tot de mens, de jezuïet, de priester zoals we hem de laatste decennia hebben mogen meemaken. Met jong en oud ging hij om: op de familiedagen in Godsheide en later in Drogen floerde hij. Hij heeft ook veel geschreven, voor Kerk en Wereld vooral, maar het tijdschrift *Jezuiten* droeg, tot en met het laatste nummer in december, zijn stempel: vormgeving, foto’s, interviews. Hij was er terecht fier over.

Walter kwam uit een kunstminnende familie. Zelf kunstenaar had hij oog voor al wat mooi is. Gods natuur was zo iets. Hij gaf retraites wandelend in de natuur waarbij hij mensen leerde zien dat er altijd meer te zien is dan we zien. Soms nam hij zijn retraitanten mee naar een museum, en opnieuw werd het een oefening in kijken en zien – een mees-

terwerk van Memling of een raadselachtig tuig van Panamarenko – het mooie roept het goede in je op, het vreemde je creativiteit. Zo was hij.

Meer dan eens heeft Walter een nieuw onderkomen voor een gemeenschap mogen inrichten: dat was aan hem besteed. Het nieuwe provinciaal aan de Koninginnelaan in Brussel heeft jarenlang zijn stempel gedragen. Daar vonden wij elkaar trouwens weer terug: Walter en ikzelf en Frans Mistiaen – toen de kern van ons dwarsverband.

Zachte krachten woonden in hem: minzaamheid en mededogen. Hij had een hart voor mensen – voor vrienden met wie hij op vakantie ging, maar ook voor veel gekwetste mensen. Hij kon luisteren, tot in het oneindige – telkens opnieuw. Hoeveel mensen hij gedragen heeft in hun pijn, verdriet of lijden, weet alleen Hij die de Bron is van alle goedheid. Eén van de zachte krachten die ik persoonlijk nog het meest gewaardeerd heb in Walter, was zijn discretie: ik heb hem nooit, niet e n keer, een onvertogen woord horen zeggen over wie dan ook – zeldzame hoedanigheid in tijden waarin iedereen over iedereen zijn zeg heeft...

Ik eindig met een citaat van Luk Bouckaert – Luk had het noviciaat en de filosofie samen met ons gedeeld. Toen hij het overlijden van Walter vernam, schreef hij mij het volgende: ‘Walter was een kunstenaar van de Liefde. Altijd glimlachend, het hoofd een beetje in de wolken, maar de voeten stevig op de grond. Luisterend met veel empathie. Iemand om van te houden en die zelf hield van de mensen die op zijn weg kwamen’.

Bedankt Walter.

Mark Rotsaert, s.j.

Johan Thibaut

Johan Thibaut is sinds vorig jaar in dienst als juridische medewerker bij het economaat ter ondersteuning van het Regiobestuur Jezuiten Lage Landen. Vanuit zijn kennis en brede ervaring in de advocatuur houdt hij zich bezig met juridische en andere zaken, zoals het opstellen van contracten met personen en overeenkomsten betreffende onroerend goed. Guido Dierickx, s.j. woont in de gemeenschap op hetzelfde adres, waar ook het economaat is gevestigd, en sprak met hem.

Ergens in de zuidrand van de Antwerpse agglomeratie bezit de Sociëteit een perceel weideland. Haast niemand van ons, jezuïeten, had daarover ooit iets vernomen, laat staan wat er mee aan te vangen. Maar dat is nu veranderd. Een clubje van drie imkers zou die wei willen huren om daar zes bijenkorven te plaatsen. Een initiatief dat alle lof verdient, maar dat onverwachte beslommeringen meebrengt. Want nu moeten er contracten opgesteld worden en dat vergt toelag en deskundigheid. Om zulk een opdracht tot een goed einde te brengen is er in de wijde omtrek geen jezuïet beschikbaar. Gelukkig kunnen we daarvoor rekenen op Johan Thibaut, onze voltijdse juridische adviseur.

Dossiers en het juridische labyrint

Het dossier van het Edegemse weideland is slechts één van de vele dossiers die hij te behandelen krijgt en allicht het minst complexe. Van een heel ander kaliber is het dossier, of de dossiers (in het meervoud) betreffende het zorgcentrum Aqua Viva in Nijmegen. Daarvoor werden en worden vele contracten opgesteld. Die zijn van belang om rechten en plichten van meerdere partijen eenduidig te formuleren. Het is dan ook te begrijpen dat Johan met deze en ander dossiers zijn handen vol heeft. De tijd dat een jezuïet dergelijke verantwoordelijkheid op zich kon nemen, is voorbij. Er zijn nu meer dossiers die opgevolgd moeten worden en ze zijn veelal heel wat complexer. Meer nog in Vlaanderen dan in Nederland omdat in België de burgerlijke wetgeving onlangs flink hervormd werd. Gelukkig

dat onze regio Johan heeft gevonden om ons door het juridische labyrint te leiden.

Een goede match

Hoe werd hij gevonden, hoe heeft hij de jezuïeten gevonden? Zijn huidige werk ligt in de lijn van zijn vroegere werk. Als medewerker en lid van diverse advocatenkantoren gedurende achtentwintig jaren is hij gepokt en gemazeld in het vak. Geen wonder dat zijn laatste werkgever, een lid van onze financiële commissie, hem bij ons heeft aanbevolen en ons bij hem. Hieruit blijkt het belang van een goed netwerk. Op Johan hoefde geen zware druk uitgeoefend worden om hem te doen overstappen naar ons administratief hoofdkwartier in de Prinsstraat 17 te Antwerpen. Hij voelt er zich goed, een stuk beter dan vroeger, in het milieu van rivaliserende en elkaar tegenwerkende advocaten. Hier vindt hij een werkplek waar samenwerking en complementariteit voorop staan.

Dat hij hier geland is was niet erg verwonderlijk. Het stond als het ware in de sterren geschreven. Zes jaar bezocht hij het Antwerpse jezuïetencollege (Onze-Lieve-Vrouw). Nog betere herinneringen bewaart hij aan de twee jaren kandidatuur die hij doorbracht aan de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius Antwerpen (UFSIA) en die hem in contact brachten met gewaardeerde jezuïeten zoals P. Fernand Van Neste, de docent van onder meer rechtsfilosofie.

Johan Thibaut

Johan is ook na zijn afstuderen aan de KULeuven lid gebleven van expliciet katholieke netwerken, zoals bijvoorbeeld van Logia, een denktank van vooraanstaande persoonlijkheden, die zich in een bepaald onderwerp verdiepen en na hun gedachteswisselingen opiniestukken ter publicatie voorleggen aan de media. Dat wilde niet altijd lukken. In de media, zo moesten zij ervaren, leeft er een zekere 'vrijzinnige' (niet-gelovige) weerstand tegen katholieke opinies.

Engagement

Daarnaast heeft het levensbeschouwelijke engagement van Johan ook een meer onmiddellijk pastorale gedaante aangenomen, met name in het parochieleven. Op de Antwerpse linkeroever staat een vrij nieuwe wijk met een vrij nieuwe parochie. Die heeft Johan mee in beweging gebracht. Hier was ruimte om creatief te zijn, als lid van de liturgiegroep en als lid van de kerkfabriek (het Belgische equivalent van 'kerkbestuur' in Nederland). Toen hij later met zijn gezin verhuisde naar de rechteroever heeft hij een gelijkaardige inzet getoond,

onder andere als lector, in de binnenstedelijke Sint-Jorisparochie.

Thans krijgt zijn engagement een nieuwe gedaante in de functie van juridisch adviseur van de jezuïetenregio van de Lage Landen. Hij heeft zich de overstap van advocatuur naar administratie niet beklagd. Het voelt voor hem als een thuiskomen. Zijn werk is weliswaar profaan uit de aard van de zaak, maar levert nu een meer directe bijdrage tot een hogere doelstelling. Hij kan nu samenwerken met mensen die hetzelfde doel voor ogen hebben. Ook dat betekent iets voor de zin die een mens aan zijn werk kan geven.

Het is bemoedigend te mogen merken dat onze regio medewerkers kan aantrekken van dergelijk gehalte. Ze verenigen in hun persoon de deskundigheid in een vakgebied en de vrijwillige inzet voor het Rijk Gods. Of klinkt dat te groots?

Interview: Guido Dierickx, s.j.

Wereldsolidariteit - Brussel

In het jaarlijkse adresboek van de jezuïeten, wij noemen dat 'de catalogoog', verschijnt al jaren de Engelse titel: "*Jesuit World Solidarity Office (former Jesuit Missions Office)*." Die naam slaat op de missieprocur in Brussel. In de voorbije eeuw zonden wij een indrukwekkende stroom heldhaftige zonen uit, en was het daar in Brussel op de thuisbasis een en al bedrijvigheid. De iets ouderen onder ons bewaren de beste herinneringen aan het vertrek van vrachtwagens met metalen vaten hulpgoederen, het weg- en aanvliegen van missionarissen, en de animatiecampagnes in scholen, bij familie en missievrienden. Gastvrijheid stond en staat er hoog in het vaandel: talloze buitenlandse jezuïeten kennen dit adres en waren hier te gast totdat corona het reizen stillegde. Tot een jaar of vijftien geleden regelden op de missieprocur vier à vijf jezuïeten, voltijds, die logistieke steun.

Dit is in het voorbije decennium – niet onvoorzien – grondig veranderd. De laatste actieve missionarissen uit België geraken op leeftijd. Pakjespost voor R.D. Congo loopt nog altijd noodgedwongen via de Koninginnelaan 141, 1030 Brussel-Schaarbeek. Maar dat is een druppel vergeleken met vroeger. En ook het briefverkeer geraakt stilaan uit de mode.

Onveranderd blijft de solidariteit met jezuïeten overzee. We koesteren de oude vriendschappen met jezuïeten in Centraal Afrika en Indië. Die historische banden blijven hecht en warm. Daarbuiten gaat de aandacht naar zowat alle streken in het Zuiden. Brussel zelf werd onderdeel van het **Xavier Network**, een groeiend netwerk van Ngo's en Missieprocuren uit Europa, Canada en Australië dat ook grensoverschrijdende initiatieven financiert [zie bv: <https://xavier.network/news/preserving-the-pan-amazonian-culture/>]. Op ons eentje bereiken we niet veel. Het Sociaal Apostolaat van de jezuïeten zoekt daarom wereldwijde coördinatie. Wellicht had globalisering zo zijn weerslag op onze manier van doen. Maar bovenal vereisen de grootste uitdagingen vandaag een planetaire aanpak. De *Jesuit Refugee Service*, het vluchtelingenwerk van de Jezuïeten, toont hoe zo iets gestalte krijgt.

Gaia, artwork by Luke Jerram, Peterborough Cathedral UK, 2019. <http://my-earth.org/>

In Brussel blijven de voornaamste instrumenten **HUBEJE vzw** en **Missieprocur S.J. vzw**: twee verenigingen die giften ontvangen ter ondersteuning van programma's, projecten en activiteiten van jezuïeten in de rest van de wereld. Hoewel het aantal weldoeners afneemt, vergrijs, en sommige geesten zich isoleren van al wat hen vreemd lijkt, kunnen we blijven rekenen op authentieke inzet en vele blijken van grootmoedigheid. We zijn die vele gevers zeer dankbaar. Jongeren van hier maken op hun buitenlandse reizen, alleen of in groep nu zelf kennis met jezuïetenwerk op andere continenten. Zo kan verfrissende openheid groeien. Zie bv USOS: <https://www.uantwerpen.be/nl/centra/usos/wat-is-usos/>, dat buitenlandse stages mogelijk maakt voor studenten van de Universiteit Antwerpen.

Hubeje vzw is door de Belgische Staat erkend voor het ontvangen van giften die vanaf €40,- aftrekbaar zijn. Die steun gaat integraal naar welomlijnde sociaaleconomische projecten in ontwikkelingslanden. De Missieprocur S.J. is daarentegen meer kerkgebonden: het is het kanaal voor gelden bestemd voor de gemeenschappen en de werken van jezuïeten overzee, inclusief kerkopbouw.

De voorbije jaren kon Hubeje vooral onderwijs ondersteunen: schoolgebouwen, publicatie van handboeken, schoolgelden, studentenhostels, opvang en opleiding van straatjeugd, distant learning in vluchtelingenkampen en de uitbouw van *Fey Allegria* in Afrika.

In de plaats van wij hier verder successen te etaleren als 'de redders in nood', is het gezond om te blijven erkennen hoe we elkaar nodig hebben. In deze branche spreekt men stevast van 'partners met eenzelfde missie'. Solidariteit is immers geen eenrichtingsverkeer van weldoener naar minderbedeelde, ook al voelt zulk een overwicht prettig en flatterend. We keren ons naar de hele mens en laten ons rijk maken aan milde eerbied. Met Gods zegen tot ieders welzijn.

Ludwig Van Heucke, s.j.

EUROPEAN LEADERSHIP PROGRAMME (ELP)

In het voorjaar van 2021 gaat de vijfde editie van start van het European Leadership Programme, georganiseerd door de jezuïeten in Brussel. Het is een programma van een half jaar waarin jonge mensen gevormd worden voor de toekomst van Europa.

De Europese Unie is veel meer dan een economisch project waar bedrijven van profiteren. Er zijn waarden in het geding: het gaat ook om rechtvaardigheid en vrede, om solidariteit met de armen in de EU en met landen in Afrika. Wat telt is een visie op de toekomst en de oude vraag naar de 'ziel van Europa'. Leaders die er echt toe doen, kennen de weerbaarheid van de realiteit én de waarde van idealen. Wie het vol wil houden in het openbaar bestuur moet zichzelf kennen en weten uit welke waarden hij of zij leeft.

Persoonlijke groei en vorming

Er zijn in Brussel elk jaar duizenden stagiaires van eind twintig, begin dertig, die meelopen met

leden van het Europese Parlement, die werken bij instellingen van de EU, of bij één van de talloze organisaties in Brussel: vertegenwoordigingen van steden en provincies, lobbyisten van industrieën, pleitbezorgers voor vluchtelingen, voor landbouwers, voor consumenten... Omdat het bij stages om méér zou moeten gaan dan technische training alleen, ontwierpen de jezuïeten een programma waarin aandacht is voor de hele mens, voor ieders persoonlijke ontwikkeling. De studenten van het *European Leadership Programme* lopen gedurende vijf maanden stage: de één bij een afdeling van de Europese Unie, een tweede bij een niet gouvernementele organisatie (ngo) en een derde bij een lobbygroep. Ze delen hun ervaringen met elkaar

en ontmoeten Europese beleidsmakers in kleine kring. Er wordt tijd gemaakt voor ontmoetingen buiten het werk. Dat is een verschil met andere organisaties waar stagiaires ook hard moeten werken, maar waar geen tijd meer is voor reflectie en geen aandacht voor persoonlijke groei.

Paus Franciscus benadrukte meer dan eens dat toekomstige leiders van Europa gevormd moeten zijn in meer dan economie alleen. Hij zei het bij de uitreiking van de Europese Karel de Grote-prijs in 2016, en nog eens bij de conferentie *Rethinking Europe* een jaar later. De jezuïeten van het *Jesuit European Social Centre* in Brussel pikten de boodschap op en de Sloveens pater Peter Rozić werd er voor vrijgesteld. Financiering werd gevonden bij onder meer de Duitse bisschoppen. UCSIA (Universitair Centrum Sint-Ignatius Antwerpen) is een gewaardeerde partner op academisch niveau.

Europese toekomst

Per semester worden tien tot vijftien stagiaires aangenomen. De meesten komen uit één van de landen van de EU, maar er zijn ook al deelnemers geweest uit de USA, Egypte en Azerbeidzjan. Een aantoonbare belangstelling voor wat er gebeurt in politiek Brussel is natuurlijk een vereiste, maar kandidaten moeten ook bereid zijn om mee te doen aan de coaching-sessies, en ze vormen met hun medestudenten gedurende die maanden een leefgemeenschap. In de woongroep gebeurt emotioneel veruit het meeste: er zijn uitwisselingen, conflicten, cultuurclashes en verzoeningen, er worden vriendschappen gesloten voor het leven. De meeste deelnemers hebben een christelijke achtergrond, maar er hebben ook al moslims deelgenomen.

Er wordt gestudeerd, er zijn lessen, er is de persoonlijke begeleiding van elke student afzonderlijk, en er is de sociale dienstverlening: concrete hulp aan migranten, daklozen of geïsoleerde zieken.

De rij van sprekers die hun ervaringen willen delen met de studenten van het ELP is indrukwekkend: Herman Van Rompuy – oud voorzitter van de Europese Raad -, de huidige directeur van *Politico* – een vooraanstaande denktank -, hoge ambtenaren van de Directoraten Generaal, hoogleraren uit Leuven en fractieleiders van het Europese Parlement.

De studenten beleven een onvergetelijk half jaar en worden gevormd in de christelijke waarden die de stichters van Europa in de naoorlogse jaren voor ogen stonden bij het begin van wat nu de Europese Unie is.

Jan Stuyt, s.j.

Zie verder www.jesc-elp.eu

AMSTERDAM

Xaveriushuis

De twee Amsterdamse residenties - aan het Singel en in De Lairessestraat - waren midden februari nog steeds vrij van besmetting met het coronavirus. Onze 80-plussers kregen de vaccinatie, en allen betrach- ten we afstand en voorzichtigheid volgens de regels. In het Xaveriushuis constateren we dat we nu al bijna een jaar vrijwel elke dag voltallig aan tafel zijn - dat is iets nieuws. Pater Jeroen Nadal, tijdgenoot van Sint Ignatius, hield ons voor dat "onderweg zijn" hoort bij de jezuïetenroeping, en dat we dat maar al te graag hebben toegepast in de praktijk. Het is voor sommigen van ons nog even wennen aan wat de monniken noemen *stabilitas loci*: vastigheid op één plek. ✱ Coronatijden stellen ons voor vragen waarover we tevoren nooit hoefden te denken. Zo stonden we in de Krijtberg kerk plotseling voor de vraag: *To livestream or not to livestream?* In de eerste lockdown, toen de kerk gesloten was, hadden we dat bijna vanzelfsprekend gedaan. Maar nu de kerk weer (beperkt) voor vieringen open is, is die vanzelfsprekendheid voorbij. We zijn er onderling nog over in gesprek, want als we daar echt voor kiezen, komt er veel bij kijken, zeker met een 'internetpastor' in onze gelederen. ✱ Door de lockdown is het ongewoon stil in het Ignatiushuis: er komen nu vooral mensen die individuele begeleiding krijgen bij hun traject van negen maanden in de Geestelijke Oefeningen. Op de bovenste verdieping, waar de collega's werken van het internetpastoraat, was het de afgelopen weken extra druk: een digitale retraite voor geliefden werd gelanceerd rond Valentijnsdag, en de 40-dagen retraite begon op aswoensdag. De 40-dagenretraite werd dit jaar geschreven door Bert Daelemans in Madrid en vervolgens in Amsterdam geredigeerd en op maat gesneden voor het internet. ✱ In het seminarie in Utrecht heeft Ward Biemans zijn colleges inmiddels weer hervat na een tentamenperiode. Hij verzorgt eveneens een reeks 'stille dagen' in het seminarie in Heiloo, met enkele geestelijke oefeningen en individuele gesprekken voor de priesterkandidaten. Voor het Bonifatiusinstituut in Vogelenzang verlopen alle colleges nog online. ✱ In plaats van heen en weer pendelen tussen Delft en Amsterdam, blijft Bastiaan van Rooijen nu thuis om via zijn computer de leerlingen allerlei mooie dingen bij te brengen. Ondanks het gemis aan persoonlijke

contacten met de leerlingen en collega's gaat dat toch ook goed. ✱ Na achttien jaar is er een einde gekomen aan de maandelijkse zondagsvieringen van Paul Begheyn in Amsterdam-Osdorp, eerst in de Lucaskerk, en na de fusie van twee parochies in de Pauluskerk.

ANTWERPEN

Romero-Loyola

Door de coronasituatie wordt onze liturgie beperkt tot de eigen gemeenschap. Een positief gevolg is dat we nu samen zingen: *Rorate caeli* in de advent en een krans van heerlijke kerstliederen tijdens de kersttijd. Een tweede positief punt is dat we het predikerstalent van onze medebroeders mogen smaken: heel verschillende stijlen maar altijd van niveau. En een derde winstpunt is dat het muzikaal talent zich liturgisch kan ontplooiën: zang begeleid door piano en dwarsfluit. Paradoxaal, maar zo een feestelijke kerstviering hebben sommigen van ons al lang niet meer meegemaakt. ✱ Verder wordt uiteraard hard gewerkt in dit zenuwcentrum van de regio, dikwijls 'online'. Dat heeft het voordeel dat de vergadelaars lastige, tijdrovende reizen bespaard worden. Maar een samenkomst online vraagt een eigen soort concentratie. Het ontbreken van de lichamelijke aanwezigheid wordt toch gevoeld. Dat alles wordt enigszins gecompenseerd door de toenemende neiging om buiten, in het groen, te gaan wandelen en, wat nog meer verrassend is, niet alleen maar met één of twee gezellen. Op die manier hebben wij al heel wat mooie plekjes in de rand van de stad kunnen ontdekken. ✱ De vzw Loyola heeft zich ingezet om de kelderverdieping van de Grote Kauwenberg 34, waar de bureaus van de medewerkers van het Ruusbroecgenootschap gevestigd zijn, aan een grondige restauratie te onderwerpen. Het gaat om historische kelders met tongewelven uit de 15de eeuw. Eén kelder bevat zelfs een waterput (maar die is dichtgemetseld). ✱ Verder is ons bescheiden wagenpark (twee eenheden) na rijp beraad gedeeltelijk vernieuwd. De kleine, knalrode Yaris is vervangen door een iets minder kleine Yaris in discreet grijs, hybride natuurlijk. Om met de talloze knopjes en lichtjes te kunnen omgaan wordt vóór het betreden van het vehikel een grondige studie aanbevolen.

BIRMINGHAM

Noviciaat

Aan het einde van de grote retraite gaf eerstejaars Jacob aan te hebben ontdekt dat zijn roeping niet lag bij de jezuïeten. Hij heeft ons met wederzijdse gevoelens van dankbaarheid verlaten. ✱ De overige drie (Eamonn, Noord-Ierland; Mikhael, Engeland; Pavel, Tsjechië) keerden na geruime tijd in *St Beuno's* te zijn gebleven terug in het aartsbisschoppelijk seminarie te Oscott, waar wij verblijven zo lang de verbouwing van Manresa duurt. Ook Sam werd terug opgehaald uit Londen, waar hij op experiment was geweest in de parochie van *Farmstreet* in het hart van de stad. Hij was er koster geweest, had meditaties ingesproken (die zelfs flinke vrijwillige bijdragen van weldoeners opleverden!), had medezorg gedragen voor zwervers en daklozen... en hij had genoten van het gemeentelieven. ✱ Ze waren juist op tijd terug om op 6 december Sinterklaas te vieren met voor ieder een presentje compleet met rijm. Helaas dit jaar zonder gasten vanwege de strikte maatregelen rond het virus. Diezelfde maatregelen zorgden ervoor dat we niet naar *St Beuno's* konden om daar gezamenlijk het kerstfeest te vieren, zoals de bedoeling was. Zo bleven wij als gemeenschap geheel alleen achter in het enorme seminariegebouw, omdat alle seminaristen en de bijbehorende staf naar familie of vrienden waren vertrokken. De novicen blijken uitstekende koks. Dat geldt ook voor Tsjechische novicemeester Pavel, als voor zijn Britse collega Simon en overste Kevin. De tweede oudere paters, Tony en Dries, koken niet; zij hebben de taak ervan te genieten. ✱ Na het kerstverlof brachten we een week door in gemeenschappelijke onderscheiding met de vraag welke bijdrage wij zouden kunnen leveren aan meer zorg voor de armen en meer zorg voor het milieu. Resultaat: we doen onze inkopen voortaan zoveel mogelijk bij plaatselijke middenstanders (bakker, slager enz.), de meeste warme maaltijden zullen vegetarisch zijn en de novicen gaan twee keer per week langs enkele dak- en thuislozen, verspreid in Birmingham, om hen te voorzien van een hartelijk woord, voedsel en lekkers. ✱ Vervolgens brak voor de novicen de boerenorde aan met cursussen - telkens van een week lang - over de jongste pauselijke documenten, het evangelie van Markus (verzorgd door Dries wiens boek over Markus in Nederland juist uit was) en de ontstaansgeschiedenis van de

orde door Thomas Flowers vanuit Californië ✱ Heel bijzonder was de week van het gemeenschappelijk noviciaat met het Duitse noviciaat en met een aantal Engelstalige en Duitstalige zuster-noviciaten, waarbij vanuit onze bescheiden kapelruimte de Mis werd gelivestreamed naar al die deelnemende groepen. ✱ Eind januari keerden de meeste studenten en de staf op het seminarie terug. Juist op tijd om de begrafenis mee te maken van de rector van het seminarie Fr. Giles Goward (52) die na een korte agressieve ziekte overleed. Wij deelden in hun rouw. ✱ Nu staat het volgende experiment op het programma. De novicen zullen in twee groepjes van twee uitgezonden worden naar twee parochies in Groot-Londen en daar meehelpen het aanbod van de parochies te vergroten en zorg te hebben voor jongeren, voedselvoorziening voor daklozen en voor het werk van de *Jesuit Refugee Service*.

BOECHOUT

Xaverius in Capenberg

Kerstmis vierden we ieder in eigen bubbel. Een ware belevenis. Bert Rosseels, onze overste, legde geduldig de geboorte van het kerstenkind uit aan grijze hoofden die weleens in de 'wolk van niet-weten' vertoeven. De kerstboom stond al weken voordien in de hoek, *côté jardin*. De os, de ezel, de herders... iedereen was present. Ook drie koningen liepen discreet vanachter de boom. Kerstliederen mochten we enkel neuïen. Corona verbiedt immers samenzang. En toch was dat uniek. Een glimlach, verborgen achter een mondmasker, blinkende ogen die zeiden: "die woorden uit mijn kindertijd ken ik nog allemaal"; een knipoog van herkenning en een traantje. Nadien feestdiner in één grote zaal in drie bubbels: Huize Stracke, de Vriendenkring en de Residenten. ✱ Drie-koningen vierden we in onze gemeenschap, in het 'paterstraatje'. De erwt in de taart landde op de tong van onze ouderdomsdeken. Geert Boeve, 95 jaar, werd zo tot koning gekroond. Zijn vorstelike wens? Een echt West-Vlaams krentenbrood. Wordt ooit nog geleverd. ✱ De dokter superviseert hier het vaccineren door twee verpleegsters en één verpleger. Een stafflid monitort het alfabetisch aanschuiven. Dit opwindende gebeuren werd besloten met een glas *Petit Bourgeois*, een geroemde wijn van sommelier Jos Alaerts & Gebr. - uw huis van vertrouwen. Ook

schotel pater Jos onze maaltijden dagelijks sierlijk voor. Zijn gepersonaliseerde aanpak doet elke idee aan grootkeuken verdampen. ✱ Op 'Verloren Maandag'¹ komt hier naar traditie worstenbrood op tafel. Een merkwaardig, oud volksgebruik uit de tijd dat rijke Antwerpenaren de kruimels van hun kerst- en nieuwjaar diners met de armen deelden. ✱ Op 15 januari vierden we de 92ste verjaardag van Ludo Vanden Broeck, die (naar eigen zeggen) zijn 'huppelperiode' ingeruild heeft voor het stadium van wijze bedachtzaamheid. ✱ Ten slotte nog enkele activiteiten die niet in de jezuïetencatalogoog staan: de wandeling van Geert Boeve met Roland Daes; Bert, onze mantelzorger plus overste, die alsmat opmerkt hoe de pastoraal vandaag zo anders wordt; urenlange conversaties met residenten; André De Ridder aan het joggen... ✱ Drie volle maanden is hier nieuwbouw aan de gang en nog geen baksteen te zien! Doch dank zij de wetenschappelijke uitleg van laatstgenoemde André beseffen we waarom. We snappen ondertussen evenzeer het verschil tussen pijlers en balken, buiten- en binnenmuren, en dat die *vide* in het midden van de werf eigenlijk een liftkoker is. Tot de afloop van de bouw staat ons zo nog menig diepgaand verslag te wachten. Hopelijk al tegen einde maart, Corona volente.

BRUSSEL

Arrupe

Wij missen pater Walter Fabri onze eerste en laatste minister. Op 8 januari gehospitaliseerd met hartklachten kwam hij enkele dagen later in huis terug... besmet met de wereldplaag. En hij wist dat niet. Bij opname negatief getest, veronderstelde hij nog altijd clean gebleven te zijn. Zijn constante ademnood deed echter anders vermoeden. Drie andere leden van onze gemeenschap waren snel aangestoken. Pater Hugo Carmeliet, onze overste, inclus. Walter zelf bezweek op 23 januari in Gasthuisberg-Leuven. De gemeenschap van Arrupe bleef twee weken in strikte afzondering en volgde zijn uitvaart van 30 januari, noodgedwongen en na datum, via internet. ✱ Walter Devos was de eerste die het koortsvrije hoofd buiten de kamerdeur stak. Hugo volgde schoorvoetend. Charles Verhezen, die in maart 93 wordt, voelde met Valentijnsdag nog de nasleep. Maar de dooi breekt aan, de eetlust is wat terug en de lente is in 't land. ✱ Walter

Fabri was inderdaad de "Eerste Minister" van de Arrupe-gemeenschap in Brussel. Hij heeft als *founding father* in 1999 dit toenmalige provinciaalate klaar geschrobd en volledig ingericht met smaakvol meubilair. Zijn zitplaats blijft nu leeg, voorgoed. ✱ Ludwig Van Heucke bleef, samen met Jos Janssens, klinisch gespaard van deze beproeving. Ludwig nam de huiselijke taken over, grote schoenen van illustere voorgangers vullend. Vele reinheidsvoorschriften (Levitiesche en andere) blijven hier in huis zeker tot na de vaccinatie nog van kracht.

HEVERLEE

Sint-Jan Berchmans / Lerkeveld

Bob Ceusters verraste ons niet alleen door zijn plots overlijden, hij verraste ons ook toen we ontdekten voor hoeveel *domestical and liturgical services* hij moest worden vervangen. Te beginnen met deze huiskroniek. Ook onze avondwaken van de adventstijd hebben we beëindigd. met tekst, zang en gebed door hem zorgvuldig voorbereid. Pater Wilfried Heyvaert moest op zoek naar vervanging voor week- en zondag eucharistie en last but not least moest een vervanger worden gezocht voor koekjes en chocolade bij de koffie op zon- feestdagen en andere gelegenheden. Daar is onze Nederlandse medebroeder Rob van den Akker met plezier op ingegaan. Hij komt Vlaanderen zeker niet 'omvolken' hoewel hij ons Vlaams nu en dan wel corrigeert met zuiver Nederlands van boven de Moerdijk. ✱ Op Nieuwjaarsdag animeerde Mark Rotsaert een gezellige namiddag. Hij vergastte ons op een fijne declamatie van Carmiggelts Woef, schotelde ons een quiz voor met niet gemakkelijke vragen als: "Hoeveel buitendeuren zijn er aan dit huis?" en "Wie woont hier al het langst?". Het was ook niet gemakkelijk de plaats van de 14 Mariabeeltenissen over heel het huis verspreid, terug te vinden. Na de koffie met een 'gebakje', werd een zeer gezellige namiddag beëindigd met een kikker-voetbalmatch: Genk-Zulte Waregem. Het werd 5-4 tot groot jolijt van een massa Limburgers onder ons en tot stille gelatenheid van een eenzame Zulte-Waregem supporter. ✱ De maand januari verliep God zij dank tot nu toe weer coronavrij. Een lang verbeid huisbezoek van de nieuwe regionaal werd eveneens onder strenge corona preventie gehouden. Verder bleef alles rustig op een paar incidentjes na

onder andere met een medebroeder die vastzat in de lift en, bij gebrek aan vlugge ingreep van Schindler, door de brandweer werd bevrijd. Een andere medebroeder is op een avond zoek geraakt. Hij was in een verkeerd bed verzeild. ✱ Wauthier De Mahieu, helemaal hersteld van Covid-19, geniet duidelijk van een minder eenzaam leven dan in zijn wegens corona nogal verlaten Oude Abdij. ✱ Walter Fabri was enkele dagen hier in quarantaine maar werd erg verzwakt naar Gasthuisberg gebracht. Covid-19 positief getest, werd hij opgenomen op intensieve verzorging waar hij overleed na een kort bezoek van zijn zus, broer en schoonbroer, gesterkt door het sacrament van de zieken. ✱ Onze studenten zijn volop aan het studeren en maken gebruik van voldoende ruime lokalen. Ze houden zich streng aan de corona preventie-maatregelen. Niet iedereen kan zo maar binnen. Een blijkbaar erg verliefde Romeo is langs een water-aflopbuis naar de kamer van zijn Juliette willen klimmen. Toen de buis begaf is hij onverrichter zake moeten afdruipten. De aankomende examens maken dergelijke avonturen minder waarschijnlijk.

LEUVEN

Pierre Favre

Tegen alle wil en dank is Favre Leuven 3.0 toch een 'onneembare vesting' geworden. Bezoek krijgen huisgenoten maar mondjesmaat. Wel verleende de huiskapel enige tijd eucharistische gastvrijheid, door Missen te streamen voor de Engelstalige universitaire parochie. ✱ Ten tijde van dit schrijven is de examenperiode net afgelopen. Daarnaast heeft Ben Ebogu zijn masterproef succesvol ingeleverd en verdedigd, en heeft William D'Britto zijn eerste academische artikel in de steigers staan. ✱ Leo De Weerd is een veelgevraagd pastor in de Sint-Gillisgevangenis in Brussel: naast de katholieke gevangenen doen ook de niet-gelovige en moslimgevangenen veel beroep op zijn beschikbaarheid. ✱ Ook de voorbereidingen voor de leerstoel aan de KU Leuven over religie, ethiek en detentie worden door Jacques Haers en Leo De Weerd een nieuwe fase in geleid. ✱ Verder is de situatie van de huisgenoten, om onze illustere medebroeder Gilbert Boomgaert te citeren, de more (zoals gebruikelijk).

LEUVEN

Lessius

Er valt veel minder te vertellen omdat er veel minder gebeurt; dat heb je met corona. We zoomen nog steeds dat het een lieve lust is; we zuchten nog steeds dat het toch niet hetzelfde is als een echte ontmoeting of een echt college; en we zien er nog steeds naar uit dat onze sociale kring weer groter kan worden. En verder wordt er vooral hard gestudeerd, gedoceerd, geschreven aan scripties, doctoraten, artikelen en boeken. ✱ Kerstmis was een hoogtepunt van gelovige en menselijke vreugde. Niemand ging op familiebezoek, maar we hadden een warme tijd met elkaar. ✱ Nadien zag Vana Chinnabathini (India) voor het eerst in zijn leven sneeuw; hij ging met Jos Moons een dag wandelen in de Oostkantons, tussen de Ardennen en de Eifel in. Onze Afrikaanse medebroeders Chris Ngolele en Simon Nsielanga bezochten het Afrikamuseum in Tervuren (Brussel) en dachten na over de koloniale tijd. Rinald D'Souza (Goa-India) startte met een culturele en spirituele nieuwsbrief: een goede manier om wat aan pastoraat te doen in deze zo beperkte tijd. Frank Gutierrez (Peru) vertelde ons dat hij blij was met zijn studie in Leuven, omdat het allerlei nieuwe perspectieven opent, en haalde goede cijfers. Jos Moons vierde de publicatie in het Engels van zijn boek over geestelijke begeleiding. En Nicolas Standaert geniet van de vele initiatieven die genomen worden om het sociale engagement van de studenten te bevorderen binnen het kader van het programma: *KU Leuven Engage*.

MECHELEN

Leliëndaal

Het bisdom Breda zal er 'een tandje bij moeten steken' want zijn nieuwe vicaris 'houdt er een moordend tempo op na'. Het is alsof hij 'alle gaten moet dichtrijden'. Dit staaltje wielertaal opdat Marc Lindeijer zijn Vlaams niet zou vergeten nu hij de grens niet over mag. ✱ Intussen is de inkt van een vorige publicatie nog niet droog of *Compagnons de Jésus - over de erkende heiligen van de Sociëteit* - meldt zich reeds. ✱ De enige concurrent wat de verwerving van een vreemde taal betreft is Phillip De Bruyne. Zoomen, streamen, skypen... met die termen communiceert hij met collega's van de Mechelse parochies. Het resultaat mag er zijn: elke week een gestreamde mis. ✱ Ook Frans Mistiaen maakt vorderingen in

¹ 'Verloren Maandag' is een Vlaamse traditie op de eerste maandag na de eerste zondag na Driekoningen (Epifanie).

de kennis van de computergeheimen. Dit vooral dankzij Hugo Roeffaers die haast dagelijks bij hem aanklopt met een of ander computerprobleem. ✳ De bekommernis van onze overste, Pieter-Paul Lembrechts, niet alleen voor onze geestelijke gezondheid maar ook voor ons lichamelijk welzijn is groot. Bewijs is de excursie die hij organiseerde - wind of geen wind, regen of geen regen en vooral modder of geen modder! ✳ En nog dit: Wim Dombret heeft de overgang van Canada naar Vlaanderen zo geruisloos kunnen maken, dat wij hem in deze berichten bijna vergeten waren.

NIJMEGEN

Aqua Viva

Wij vierden een heel gezellig patroonsfeest van Sint-Jan Berchmans, waar we zo naar hadden uitgekeken. Weliswaar zonder gasten maar het was stemmig en goed. Dit goede begin werd gevolgd door een moeilijke periode. Want tijdens de kerstdagen is het coronavirus, dat wij zo lang buiten de deur hadden weten te houden, toch volop uitgebroken. Veel bewoners werden ziek, zowel leden van de gemeenschap als bewoners daar buiten. Alles bij elkaar geteld is bijna de helft van het huis besmet geraakt door Covid-19. De meesten herstelden gelukkig, sommigen zelfs zonder heel erg ziek te zijn geweest met alleen wat milde klachten. Anderen daarentegen werden wel degelijk heel erg ziek. Bewoners, maar ook medewerkers van ons huis. Een aantal mensen zijn dan ook aan de coronabesmetting overleden, ook medebroeders. Johan Flapper, Theo Vlucht, Hays van der Meer en Gerard Wilkens. Ook Nies van Lier is overleden, een weekje vóór het Berchmansfeest, aan de kwalen die de ouderdom met zich meebrachten. ✳ Wij hebben van hen, noodgedwongen in kleine kring, afscheid moeten nemen. Maar ook in bescheiden vieringen kun je mensen recht doen. Nies werd herdacht als een man met een heel eigen spirituele ontwikkeling en met een enorme verdienste voor het *Institute of Spiritual Leadership* in Chicago en in het ziekenhuis-pastoraat in die stad. Hij heeft veel mensen begeleid en bijgestaan, ook na zijn terugkeer in Nederland waar hij een gewaardeerde spil was in zijn familie. ✳ Johan is in een ontstellend korte tijd ziek geworden en gestorven. Met zijn liefde voor liturgie en voor bedevaarten en zijn aandacht voor mensen, is hij voor velen een belangrijke pastorale nabijheid geweest,

en een trouwe vriend. De kring rond de kist van Theo was heel erg klein. Sinds 1958 had hij immers in het Midden-Oosten geleefd en gewerkt, en hij keerde pas in 2019 naar Nederland terug. Wij vierden in grote dankbaarheid zijn enorme inzet voor de mensen in de arme wijken in Beiroet, en de onverschrokkenheid waarmee hij opkwam voor dienstmeisjes uit Afrika en Azië die aan uitbuiting ten slachtoffer vallen. ✳ Voor Hays zou de kerk ongetwijfeld vol hebben gezeten, als dat had gemogen. Hij zal met dankbaarheid hebben neergezien op de delegatie uit het bisdom Roermond. Bisschop Harrie Smeet, emeritus-bisschop Frans Wiertz en Mgr. Lambert Hendriks, rector van het grootseminarie Rolduc, waren gekomen om zijn grote verdienste voor dat bisdom met dankbaarheid te gedenken. ✳ Het overlijden van Gerard kwam als een schok, actief als hij nog altijd was tot aan de dagen waarin hij ziek werd. Zijn afscheid werd een illustratie van zijn enorme betrokkenheid bij heel veel mensen individueel, maar ook bij groepen (religieuzen en anderen) en bij tal van initiatieven in onze kerkprovincie. Ook hier getuigde de aanwezigheid van bisschoppen van zijn betekenis voor velen; Mgr. Harrie Smeets en Mgr. Jan Liesen waren aanwezig in de viering waarin Mgr. Jan Hendriks onze voorganger was. ✳ De corona-uitbraak heeft grote invloed gehad op ons leven in huis vanwege de verregaande maatregelen die we moesten nemen om de inbraak in te dammen. Groepsbijeenkomsten werden afgelast. De recreatie werd gesloten. De refter en de eetzaal op de 2e verdieping ook. Alle bewoners moesten de maaltijden op hun appartement gebruiken. Voor hen die ziek werden gold, dat zij zich op hun appartement moesten isoleren. Om de eenzaamheid een beetje te doorbreken werden een koffie- en theeronde in de middag georganiseerd, en in de avond een ronde met een drankje en een hapje, waaraan Jan Bentvelzen een heroïsche bijdrage leverde. De rondes gaven de gelegenheid voor een praatje, en om nieuwtjes uit te wisselen. ✳ Gelukkig zijn wij nu al weer een paar weken zonder nieuwe ziektegevallen, en de strengste maatregelen zijn ingetrokken. Wij mogen elkaar weer in de refter aan tafel ontmoeten, en dat is voor iedereen een grote opluchting. Wij hopen op verdere versoepelingen en de hervatting van de normale activiteiten, als de situatie zo blijft als het nu gaat. De meesten van ons zijn inmiddels ingeënt. En ook dat geeft vertrouwen.

Matteo Ricci met de wiskundige Xu Guangqi.

Jezuïeten tussen Oost en West, tussen China en Europa

De Universiteit Maastricht presenteert een digitale expositie over de rol van de jezuiteten als bruggenbouwers tussen Oost en West, tussen China en Europa.

Deze expositie is gebaseerd op de jezuitetencollectie van de universiteitsbibliotheek, die een rijke verzameling publicaties met een groot aantal boeken bevat die in verband staan met de avonturen van de jezuiteten in Azië, vooral in China.

Op <https://library.maastrichtuniversity.nl/collections/special-collections/exhibitions/china-expositie/> kun je schatgraven in de jezuitetencollectie over China. Het thema van de online tentoonstelling is: Jezuiteten tussen Oost en West, tussen China en Europa. De expositie is gemaakt aan de hand van de vaak rijk geïllustreerde boeken over China uit de jezuitetencollectie.

Stand with Stan

Stan LourduSwamy, in de volksmond bekend als Stan Swamy, geboren 26 april 1937, is een Indiase jezuïet en pleit al tientallen jaren voor de voorouderlijke landrechten en tegen gedwongen verplaatsing van de originele Indiase bevolking, de zogenaamde 'Tribals' of 'Adivasi's'. Swamy is de oudste persoon die in India van terrorisme wordt beschuldigd.

Op 8 oktober 2020 werd hij gearresteerd en aangeklaagd door de *National Investigation Agency (NIA)* op grond van de *Unlawful Activities (Prevention) Act*. Dit vanwege zijn vermeende rol in het Bhima Koregaon-geweld van 2018 en zijn zogezegde banden met de Communistische Partij van India (maoïsten). Pater Stan Swamy zit vast in de Taloja-gevangenis in Mumbai.

Stan was van 1975 tot 1986 directeur van het door de jezuïeten gerunde *Indian Social Institute*, Bangalore. Hij stelde de niet-uitvoering van de vijfde lijst van de grondwet aan de kaak. Dit deel van de grondwet voorziet de oprichting van een adviesraad voor *Tribals* met daarin uitsluitend leden van de Adivasi-gemeenschap.

In een video die twee dagen voor zijn arrestatie werd uitgezonden, bevestigde Swamy dat zijn mogelijke arrestatie verband hield met zijn werk en zijn standpunten die afwijken van die van de regering. Hij drukte het zo uit:

"Wat mij overkomt, is niet iets unieks dat mij alleen overkomt. Het is een breder proces dat overal in het land plaatsvindt. We weten allemaal hoe vooraanstaande intellectuelen, schrijvers, advocaten, dichters, activisten en studentenleiders in de gevangenis worden gezet omdat ze een afwijkende mening hebben geuit of vragen hebben gesteld over de heersende machten in India. Wij maken deel uit van dit juridische conflict. In zekere zin ben ik blij deel uit te maken van deze zaak. Ik ben geen stille toeschouwer, maar een acteur in het schouwspel, en ik ben klaar om de prijs te betalen, wat die ook is."
https://www.youtube.com/watch?v=K_q77clUazw

Vertellend over de vreselijke nacht van arrestatie, getuigde zijn medebroeder en huisgenoot David Solomon: "Stan had het voorgevoel dat hij zou worden gearresteerd en hij was voorbereid. Drie dagen voor de arrestatie zag ik een soort gloed op zijn gezicht. Hij bleef heel kalm en innerlijk sterk en bracht elke ochtend lange uren door in de kapel. Ik was behoorlijk opgewonden, maar hij was kalm. Op een gegeven moment, na een discussie, stond hij op en zei: 'Ik ga'."

Stan is altijd beginselvast geweest. Sebastian, een andere jezuïet vertelde: "Stan had een brief voorbereid die naar zijn vrienden en familieleden zou worden gestuurd, waarin hij zei dat hij in geval van arrestatie in hongerstaking zou gaan. Ik was opgelucht toen ik hoorde dat hij in de gevangenis zat te eten." Stan Swamy lijdt aan de ziekte van Parkinson, gehoorverlies aan beide oren en andere ouderdomskwalen. Hij is meerdere keren gevallen in de gevangenis.

De arrestatie van Father Stan heeft miljoenen mensen bewust gemaakt van de harde realiteit van wreedheden door de staat tegen 'verdedigers van de mensenrechten' in India. Het heeft weldenkende personen verenigd om samen te vechten tegen de onrechtvaardige 'Unlawful Activities (Prevention) Act', die onder het mom van 'nationalisme' de fundamentele mensenrechten van de burgers niet respecteert. Iedereen die tegen de huidige regering of haar beleid spreekt, wordt gebrandmerkt als 'antinationaal' en 'terroristisch' en zonder proces in de gevangenis gezet. In de afgelopen drie jaar zijn ongeveer 4.000 mensen gearresteerd op grond van deze draconische maatregel en ze rotten weg in de gevangenis.

Protestactie voor de Indiase ambassade in Londen.

Wereldwijd zijn er heel wat campagnes aan de gang uit protest tegen deze arrestatie. Zie hiervoor onder andere: <https://standwithstan.jcsaweb.org/>

Kardinaal Charles Bo, de voorzitter van de *Federatie van Aziatische Bisschoppenconferenties (FABC)*, bestempelde de arrestatie als symptomatisch voor de behandeling van de inheemse bevolking in verschillende delen van Azië. De arrestatie en opsluiting van pater Swamy herinneren ons aan de behandeling van Mahatma Gandhi toen hij opkwam voor de rechten van de bevolking van India.

"Ik ben geen stille toeschouwer" weerklinkt als slogan in veel van de campagnes en protesten over de hele wereld. Ondanks alle acties blijft Father Stan opgesloten.

In zijn nieuwjaarsboodschap vanuit de gevangenis einde 2020 schreef Stan:

May the New Year
Bring a new awakening
To all of us.

May the new awakening
Light a new flame
In our hearts.

May the new flame
Help us discern truth from untruth
And hold fast to truth.

May Truth embolden us
To speak truth to power
And be ready to pay the price.

Ludwig Van Heucke, s.j.

Jezuïeten in Libanon, solidair met een getekend volk

Libanon is zwaar beproefd door de financiële en politieke crisis, de wereldwijde coronapandemie en de vreselijke ontploffing die afgelopen zomer de hoofdstad ontredde. De voormalig rector van de Universiteit Sint-Jozef in Namen, pater Michel Scheuer, s.j. en sinds 2010 woonachtig in Beiroet, is een getuige ter plaatse.

In Libanon leven een vijftigtal jezuïeten, verdeeld over zes gemeenschappen, waarvan drie in Beiroet. Vorig jaar, toen de voorbereidingen van de honderdjarige verjaardag van 'Groot Libanon' in volle gang waren, kende het land een reeks dramatische gebeurtenissen. Het in elkaar storten van het bank- en financiële systeem heeft de bevolking in grote onzekerheid gebracht. De duizelingwekkende val van de koers van de Libanese munt tegenover de dollar, werd gevolgd door verlies aan koopkracht, beperking van gelduitgifte, faillissementen en werkloosheid. In oktober 2019 was er de strijd tegen het regime, dat men als corrupt beschouwde en verantwoordelijk voor de catastrofale situatie. Geplaatst tegenover de ingewikkelde politiek-economische situatie lijkt deze aan kracht in te boeten. Men schat dat op dit ogenblik, meer dan de helft van de bevolking onder de armoedegrens leeft.

In Beiroet zijn veel initiatieven ontstaan. Er is de voedsel- en maaltijdbedeling door de studenten van de universitaire pastorale organisaties, bezielde door pater Jad Chebly, maar ook samen met de frequente bezoekers van onze kerk waaronder pater Gabriël Khairalla. Zij worden gedragen door veel vrijwilligers en echt vrijgevege schenkers. Het is de bedoeling één warme maaltijd per dag te voorzien voor gezinnen en alleenstaanden die dat het meest nodig hebben. Die voorzieningen worden ter plaatse verschaft of aan huis besteld bij mensen die zich niet of moeilijk kunnen verplaatsen.

En toen kwam Covid-19 het land teisteren. Reeds de eerste dagen werden twaalf medebroeders uit de gemeenschap van Beiroet besmet. Het hele huis

werd in strikte quarantaine geplaatst maar pater Alex Bassili, reeds verzwakt, kon geen weerstand meer bieden en is vredevol omringd door goede zorg, overleden.

En toch hoopvol

En dan op 4 augustus, 18.07 uur, de dubbele ontploffing van het ammoniumnitraat. Het was als een aardbeving en een ontploffing tegelijk. Het land

Het beschadigde interieur van de Sint-Jozefkerk - Beiroet

© Jesuit Missions UK

De residentie van de jezuïeten na de zware explosie van 4 augustus 2020

telde 200 doden en 6500 gewonden. De vernieling in de nabijheid van de ontploffing is enorm. Drie ziekenhuizen werden helemaal vernield en dit op een ogenblik waarop zij zo nodig waren. Hoewel het *Hôtel-Dieu de France* werd beschadigd en een deel van de medische faculteit van de Sint-Jozef universiteit, hebben zij die nacht toch honderden gewonden kunnen opvangen. Onder leiding van de medisch-directeur, dokter Georges Dabar, hebben dokters, verplegenden en anderen, wonderen verricht om mensen te ontvangen, te verzorgen en te troosten.

Om het gebrek aan openbare hulp te ondervangen zijn vrijwilligers de volgende morgen spontaan hulp komen bieden om gebouwen te beveiligen, drinkwater en voeding en medicatie te voorzien, kinderopvang te organiseren. Het Rode Kruis, Caritas, Artsen Zonder Grenzen en andere plaatselijke ngo's,

kwamen mee hulp bieden. Studenten en gelovigen zetten zich dagenlang in om te helpen.

De jezuïetencommunity en het Sint-Gregorius-college, dicht gelegen bij de haven, hebben veel schade door de ontploffing. Ook de residentie, die maar 1400 meter van de haven verwijderd ligt en de kerk, deelden in dit leed. Zo ook de campussen van de universiteit. De restauratie is in volle gang en we hopen die tegen de winter af te kunnen ronden. Gelukkig is er geen medebroeder bij de zwaargewonden. Nog altijd zonder regering, tracht Libanon zich te organiseren en op te bouwen. De jezuïeten willen er zijn om de hoop van de Libanezen levend te houden.

Michel Scheuer, s.j.

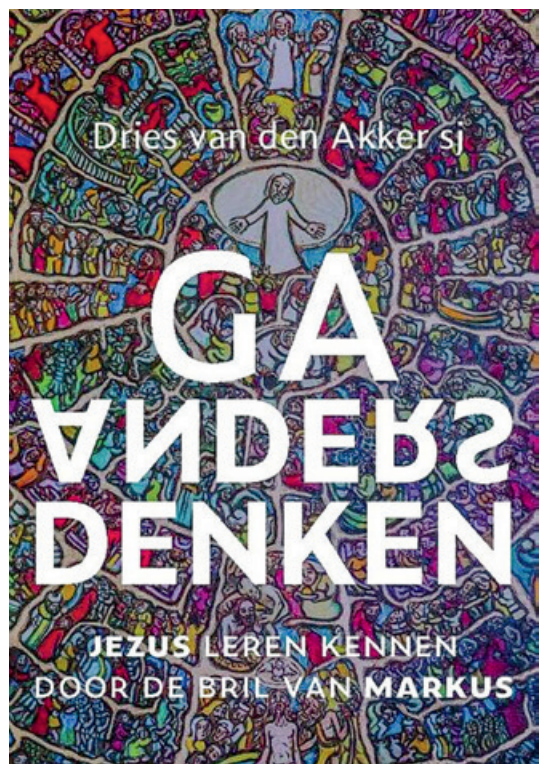
Vertaling: Walter Fabri, s.j.

Overgenomen uit: *Échos jésuites*, 2020-4

Ga anders denken!

De titel van het nieuwe boek van Dries van den Akker, s.j.: *Ga anders denken. Jezus leren kennen door de bril van Markus*, is een appel om inderdaad anders te gaan denken. De titel is een vrije omschrijving van de bekende oproep: 'Bekeert U!' (Markus 1:15). En dat is precies wat de schrijver met dit boek beoogt: de lezers de verrassende originaliteit van het Markusevangelie laten ontdekken.

Dries van den Akker is jezuïet en was lange tijd docent godsdienst, catechese en levensbeschouwing aan het Stanislascollege in Delft. Dries woont nu in Birmingham waar hij betrokken is bij de vorming en opleiding van nieuwe jezuïeten (novicen). In *Korte Berichten* deelt hij zijn belevenissen uit dat noviciaat. Dries schreef dit boek vanuit die leef- en werkomgeving, maar eigenlijk is het de vrucht van zijn levenslange fascinatie voor het Markusevangelie. Als student al raakte hij geboeid. In zijn boek beschrijft Dries in feite zijn eigen indringende zoektocht naar het beeld dat de evangelist Markus van Jezus heeft geschetst.

Overigens het oudste getuigenis dat we over Jezus hebben, zoals algemeen wordt aangenomen.

Dries schetst met scherpe blik de opbouw van dit evangelie. Met zijn openingszin: "Begin van de Goede Boodschap van Jezus Messias, Zoon van God" geeft direct aan waarover Markus gaat vertellen, zo legt Dries uit. Het evangelie bestaat dan ook uit twee delen: het eerste deel handelt over 'Jezus-Messias', het tweede over 'Jezus-zoon van God'. Deze twee delen vormen samen de vier 'bedrijven' in Jezus leven: Messias voor het volk van God; Messias ook voor vreemdelingen; de Zoon op weg naar Jerusalem; en de Zoon als koning. Deze indeling toont hoe Markus zijn goede boodschap heel doordacht heeft gecomponeerd. *Ga anders denken!* volgt de structuur van het Markusevangelie. Het boek wordt hierdoor niet alleen prettig leesbaar, maar het leent zich er ook goed voor om losse tekststukken eens apart te lezen. Een uitgebreide inleiding voert de lezer binnen in Markus' leefwereld. Naast een uitleg wie de auteur was, laat Dries duidelijk zien hoe zeer de Markustekst in de Joodse traditie is geworteld. Zo weerspiegelt Johannes de Doper, als de wegbereider van Jezus, de oudtestamentische profeet Elia die verwacht wordt de Messias te zullen voorafgaan. Het boek eindigt met Markus' portret van Jezus. Op inzichtelijke wijze laat Dries zien hoe deze evangelist Jezus' geloof, zijn godsbeeld, zijn wonderen en andere kenmerken begrijpt en beschrijft. Dries zegt daar zelf over: "De evangelietekst: zo prachtig gecomponeerd. De woorden: zo zorgvuldig gekozen."

De heldere stijl, het vermijden van vakjargon en de overzichtelijke indeling maken het boek tot een uitstekende gids voor iedereen die zich (verder) wil verdiepen in het Markusevangelie. Het portret dat Markus van Jezus schetst laat ons met nieuwe ogen naar Jezus kijken en leert ons mogelijk ook hoe 'anders' te gaan denken.

Bastiaan van Rooijen, s.j.

Van 7-13 juni 2021 wordt er rondom het boek dat Dries van den Akker schreef over het Markusevangelie een ignatiaanse groepsretraite aangeboden in de Oude Abdij in Drongen.

De 4-delige podcastserie die Dries maakte bij zijn boek is te beluisteren via: https://igniswebmagazine.nl/alle_themas/wie-was-de-evangelist-markus/

Nies van Lier
(1925-2020)

Nies van Lier werd geboren op 19 februari 1925 op een boerderij in Heibloem in de gemeente Roggel, nu een deel van de gemeente Leudal in Midden Limburg. Hij was de oudste van 11 kinderen. Hij voelde zich niet aangetrokken tot het boerenbedrijf, waarbij hij zich gesteund voelde door zijn inwonende opa, naar wie hij genoemd was. Deze liet hem met zijn verhalen kennismaken met een andere wereld. Ondanks het feit dat zijn opa stierf toen Nies pas 6 jaar oud was heeft hij een blijvende invloed op hem gehad. Nies bleef er zijn leven lang dankbaar voor. Omdat hij goed kon leren mocht hij na de lagere school doorstuderen. In 1945 behaalde hij zijn diploma Gymnasium A aan het Bisschoppelijk College in Sittard. Datzelfde jaar trad hij in bij de jezuïeten in Mariëndaal, Grave. Na de studie filosofie in Nijmegen ging hij klassieke talen studeren in Amsterdam en wonen in het Sint-Ignatiuscollege. Hij was zeer geliefd bij de leerlingen en hij moest zich

soms verstoppen om aan zijn eigen studie toe te komen. In 1957 ging hij naar Maastricht om theologie te studeren en daar werd hij priester gewijd op 30 juli 1960. Na zijn tertiariaat in Florence ging hij terug naar Amsterdam als leraar en om zijn studie klassieke voort te zetten. In 1966 werd hij secretaris van de Assistent van de Germaanse Assistentie en verhuisde hij naar Rome. Daar beviel het hem niet erg en, terug in Nederland, werd hij leraar aan het Canisiuscollege in Nijmegen. Dat hij daar erg gewaardeerd werd door zijn leerlingen bleek jaren later toen zij hem uitdrukkelijk vroegen als bemiddelaar in een misbruikzaak; hem trouwden zij onvoorwaardelijk. Gedurende zijn Nijmeegse jaren verbleef hij vaak in Amerika, waar hij cursussen volgde in klinische pastorale zorg en *cum laude* een Master behaalde in Theologie. In 1974 vertrok hij definitief naar Amerika. In de eerste jaren was hij verbonden aan het *Institute for Spiritual Leadership in Chicago* en daarna werd hij hoofd van de pastorale zorg in het *Palos Community Hospital* in Chicago. In 1992 keerde hij terug naar Nederland. Hij werd pastoor van de St. Isidorusparochie in zijn eigen geboortedorp Heibloem. Daar bleef hij ongeveer 20 jaar. De parochie was niet groot, maar Nies bleef via zijn computer verbonden met de hele wereld, vooral met zijn vele kennissen in Amerika. Hij verzorgde ook een wekelijks programma voor de lokale radio. Veel aandacht heeft hij

ook besteed aan de lange tijd onopgeloste moord op Nicky Verstappen. Een delict dat voor veel onrust en verdeeldheid in het dorp zorgde. In 2011 ging hij, daartoe genoodzaakt door een paar hersenbloedingen, naar het nabijgelegen bejaardenhuis van de zusters in Heythuysen en in 2015 verhuisde hij naar Nijmegen: het kloosterbejaardenhuis Berchmanianum, later overgegaan in Aqua Viva. De laatste jaren van zijn leven waren voor Nies niet makkelijk. Hij miste Amerika, de wijze van werken en leven aldaar. Hij had meer verwacht van het samenleven met medebroeders, maar die waren zelf ook oud. Hij was dankbaar voor de belangstelling die hij kreeg, van familie, bekenden en huisgenoten, maar hij vond het te weinig. Hij kon niet meer lopen en was gebonden aan een rolstoel. Het kostte hem veel moeite afhankelijk te leren zijn en de vaardigheid te verliezen om per computer met de hele wereld te corresponderen. Langzaam brandde de kaars van zijn leven op. Rustig gleed hij weg uit dit leven naar het volgende. Precies op de dag van de veroordeling van de moordenaar van Nicky Verstappen overleed hij op 20 november 2020. ☹️

Robert Ceusters
(1937-2020)

Bob Ceusters werd geboren op 16 januari 1937 in Bekkevoort (Brabant) als de derde van de vier zonen van Ernest Ceusters, mijnwerker, en van Delfina-Maria

Smekens. Na zijn Latijns-Griekse humaniora in Diest trad hij, op 7 september 1956, in het noviciaat van Drongen. Van 1958 tot 1961 studeerde hij filosofie. In Heverlee ontmoette hij pater Albert Raignier die jarenlang zijn mentor zou blijven. Onder diens invloed koos hij voor de biologische wetenschappen en behaalde het licentiaat in 1965. Hij studeerde theologie in Heverlee (1966 tot 1970) en werd er priester gewijd op 5 juli 1969. In 1972 werd hij assistent aan de faculteit biologie van de KULeuven, behaalde het doctoraat in 1978 en was er van 1984 tot 1992 directeur van het laboratorium. De ontdekking van de beweging van *Marriage Encounter* (ME) gaf een nieuwe richting aan zijn leven. In 1993 nam hij afscheid van de faculteit biologie. Hij verhuisde naar Brugge en in 1997 naar Mechelen waar hij zich ontplooidde als medewerker van 'Kerk en Wereld'. De contacten met ME bleef hij onderhouden, ook nadat hij in 2017 verhuisd was naar het rusthuis van Heverlee. Zijn gezondheid liet immers te wensen over.

Dat belette hem niet zich in te zetten voor het gemeenschapsleven, onder andere voor de liturgie. Hij was een gretige lezer die altijd wel een nieuw boek met onconventionele inzichten wist op te sporen. Hij meende terecht dat hij met zijn positief wetenschappelijke denkwijze iets bij te brengen had. Zijn confraters wisten van zijn verzwakkende gezondheid. Maar dat hij zo schielijk zou overlijden ten gevolge van een hartfalen, dat had niemand verwacht. Het was een verlies voor zijn huisgenoten en voor de vele mensen die hem in de loop van de jaren hadden leren waarderen. Jammer dat zijn uitvaart plaats moest vinden in kleine kring (23 december 2020). ☞

Theo Vlucht
(1929-2021)

Theo Vlucht werd geboren in Amsterdam als derde kind in een gezin van zes. Zijn vader werkte bij het Spoor. Tijdens de oorlog zat zijn vader ondergedoken ergens in Noord-Holland vanwege de spoorwegstaking, samen met drie kinderen. Theo

en een paar kleine broertjes waren thuis met zijn moeder. Theo ging in die tijd naar het Sint-Ignatiuscollege. Na de oorlog verhuisde het gezin naar Zevenbergen, waar zijn vader stationschef werd. Theo maakte zijn middelbare school af in Roosendaal. Bij de overgang naar de zesde klas maakte hij met een vriend een fietstocht naar Lourdes. Na zijn eindexamen Gymnasium B ging hij in dienst. Op 7 september 1951 trad hij in bij de jezuïeten in Grave. Na de studie filosofie werd hij surveillant op het Sint-Ignatiuscollege, waar hij zelf leerling was geweest. In 1958 werd hij uitgekozen om met drie medebroeders naar het voor de Nederlandse jezuïeten nieuwe missiegebied van het Nabije Oosten te gaan. De ontvangst van deze Nederlandse missionarissen door hun Franse ordesgenoten was verre van aangenaam. Dit maakte de start niet makkelijk. Theo zou er zijn leven lang cynische grapjes over blijven maken. In Beiroet deed hij zijn theologische studies en hij werd op 29 juni 1961 in Beiroet door Mgr. Eustache Smith ofm priester gewijd, samen met Peter-Hans Kolvenbach, die later generale overste in Rome zou worden. Zijn tertiaat deed Theo in India onder leiding van pater Schillebeeckx SJ, de broer van de bekende dominicaan en theoloog. Terug in Beiroet werd Theo directeur van een Lagere School in een sloppenwijk. Wederom kwam hij in een oorlog terecht: de Libanese burgeroorlog duurde van 1975 tot 1990. De kinderen kwamen

hongerig en met plastic zakken om hun blote voeten naar school. Met hulp van de AVRO-televisie en de *Telegraaf* startte Theo een hulpprogramma voor zijn leerlingen. Het resulteerde in 300.000 paar schoenen. Tot het jaar 2000 blijft Theo schooldirecteur. Daarna wijdt Theo zich aan ander sociaal werk. Hij werkt samen met de zusters van Moeder Teresa en met groepen van *Foi et Lumière*, voor anders begaafden en hun familie. Zijn aandacht gaat steeds meer uit naar de duizenden migranten uit Afrika en Azië die officieel als dienstmeisjes werken voor de betere kringen van Beiroet, maar in feite als slaven worden behandeld. Hij opent een Centrum voor hen, viert er wekelijkse Eucharistie, runt een radioprogramma in hun eigen talen en houdt telefonisch contact met velen van hen. Hij bezoekt hen ook persoonlijk, als het moet tot in de gevangenis. Dat doet Theo gedurende de laatste 20 jaar van zijn verblijf in Beiroet. Zijn activiteiten worden nadien overgenomen door een jongere priester. Het afscheid van Theo valt samen met zijn 90ste verjaardag en wordt een geweldig feest van dankbaarheid, waarbij vele nationaliteiten aanwezig zijn. Theo was daar zeer blij mee. De bekroning van jaren onvermoeibare en moedige inzet voor de armen, soms zelfs met levensgevaar. De overgang naar Nederland was niet gemakkelijk, maar al spoedig wist hij de medebewoners van Aqua Viva aan zich te binden door zijn spannende verhalen.

Hij dwong zichzelf te blijven lopen, al werd dat steeds moeilijker. Hij maakte plannen voor de toekomst. Maar het corona-virus maakte aan alle plannen een einde. Hij stierf op 3 januari in de morgen op zijn kamer. ☞

Haye van der Meer
(1926-2021)

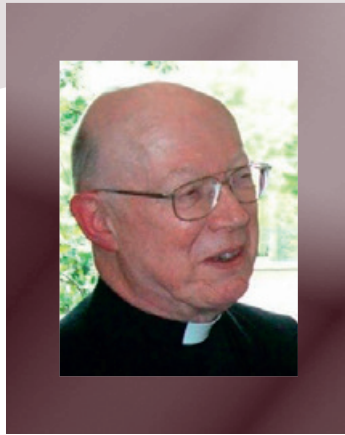
Haye werd op 17 juni 1926 geboren in Noordwijk als tweede kind in een gezin van negen. Zijn vader zat in de bollenhandel. Haye volgde het Gymnasium eerst in Pey bij de trappisten en later in het internaat van de jezuïeten in Gulpen, waar hij eindexamen A deed in 1944. Daarna volgde twee jaar kuren voor TBC. Op 7 september 1947 trad Haye in bij de jezuïeten in Grave. Na de studie filosofie werd Haye eerst surveillant in Zeist en daarna medewerker van het jezuïetenweekblad *De Linie*. Hij studeerde theologie in Innsbruck en promoveerde bij professor Karl Rahner SJ met een proefschrift over de priesterwijding van de vrouw. Op 26 juli 1960 werd hij priester gewijd in Innsbruck. Zijn eerste

taak was ethica te doceren aan de eigen opleiding in Nijmegen. In 1967 verhuisde die opleiding naar Amsterdam en werd Haye de rector van alle jonge jezuïeten die filosofie en theologie studeerden aan de Katholieke Theologische Hogeschool Amsterdam (KTHA). Die studenten woonden verdeeld over zes huizen in de stad en hadden hun gemeenschappelijke maaltijden en Eucharistievieringen in het Ignatius College. Voorzien van de moderne theologische bagage die hij in Innsbruck had opgedaan zette hij zich enthousiast in voor deze nieuwe opzet, maar raakte na enige jaren teleurgesteld. Het aantal studenten liep sterk terug en met name de aantrekkingskracht die op hen uitging van de *Amsterdamse Studentenklesia* zinde Haye niet omdat die zich steeds meer van de officiële Kerk verwijderde. Tijdens het Pastoraal Concilie in Noordwijkerhout verdedigde Haye de priesterlijke celibaatsverplichting. Kort daarop werd hij door Mgr. Gijsen gevraagd om naar het bisdom Roermond te komen, een verzoek dat krachtig ondersteund werd door Rome. Vanaf 1972 tot eind 2017 zou Haye in dat bisdom blijven werken. Vele functies heeft Haye daar vervuld: bisschoppelijk vicaris, kanunnik, diocesaan administrator en officiaal. De meest invloedrijke functie die Haye er heeft bekleed was die van rector van het nieuw opgerichte Grootseminarie van Rolduc. In die functie heeft hij jarenlang de toekomstige clerus van het bisdom Roermond en ook van andere bisdommen helpen

vormen. Rolduc heeft ongeveer 150 priesters en zelfs meerdere bisschoppen voortgebracht. In 1987 nam Haye afscheid als rector van Rolduc en ging hij wonen in het bisschopshuis. Hij richtte zich als officiaal op juridische zaken en de kerkelijke rechtbank. In de laatste jaren assisteerde hij tot zijn grote vreugde regelmatig in kleinere parochies in de buurt van Roermond. Haye stond midden in de problematiek van de polarisatie in de Nederlandse kerk. Hij had duidelijke overtuigingen, maar stelde zich tevens open voor de mening van anderen en bleef in elk debat de hoffelijke gentleman. Haye was er ook voor zijn familie: hij was er bij alle belangrijke gebeurtenissen. Hij had een oprechte belangstelling, ook voor zijn neven en nichten. Bij problemen bemiddelde hij en hij gaf daarbij vaak met zijn argumenten de doorslag. In 2017 nam hij wegens ouderdomskwalen zijn intrek in het kloosterbejaardenhuis Aqua Viva in Nijmegen. Hij stierf op 5 januari 2021 aan de gevolgen van het coronavirus. 🕊️

Gerard Wilkens (1940-2021)

Gerard werd geboren op 18 april 1940 in Groningen, waar zijn ouders een bekende schoenenzaak hadden in de Herestraat. Hij was enig kind. Hij deed Gymnasium B aan het Maartenscollege en trad op 7 september 1958 in bij de jezuïeten in Grave. Hij studeerde psychologie in Utrecht en theologie in Amsterdam en Münster. Daar

promoveerde hij in 1975 tot doctor in de theologie met een proefschrift over de intermenselijke verhoudingen in de groep van de eerste jezuïeten. Hierbij combineerde hij zijn opleiding in de sociale psychologie met zijn spirituele belangstelling. Gerard werd priester gewijd op 12 april 1969 in Amsterdam. In 1972 werd hij rector van de zusters in Nunhem en van daar uit gaf hij retraites en conferenties. In 1982 werd Gerard spiritueel van het Grootseminarie Rolduc. Later ook van de diakenopleiding en van de priesteropleidingen de Tiltenberg, het Sint-Janscentrum en Bovendonk. Zo heeft hij vele toekomstige priesters en diakens begeleid, ook na hun wijding. Daarnaast bleef Gerard zijn leven lang "de zielen helpen" door het geven en begeleiden van retraites en conferenties. Hij was raadgever en biechtvader in vele kloosters en voor GCL-groepen en individuele personen in binnen- en buitenland. Vanaf 1976 was Gerard gedurende 30 jaar hoofdredacteur van de Nederlandstalige editie van het tijdschrift *Communio*, wat hem

in contact bracht met de belangrijkste katholieke theologen. Als bestuurslid van het eerste uur stond hij ook aan de wieg van het *Katholiek Nieuwsblad*. Als overste van de Limburgse jezuïeten had hij persoonlijke aandacht voor ieder. Ook binnen zijn familie was Gerard geliefd. Hij bezocht zijn neven en nichten regelmatig en was een steun in moeilijke momenten. Ook binnen zijn familie bleef hij op de eerste plaats priester: beschikbaar, trouw, bescheiden, op een terughoudende manier een richting wijzend en een spiritueel begeleider voor wie daarom vroeg. Gerard straalde opgewektheid uit en vriendelijkheid, hij had gevoel voor humor en was zeer hulpvaardig, ook voor zijn oudere medebroeders in Aqua Viva aan wie hij zijn diensten als chauffeur makkelijk aanbood. In 2017 was Gerard zelf in Aqua Viva komen wonen. Hij had wat ouderdomsklachten, maar die verhinderden hem niet om zijn werk te blijven doen. Zijn auto reed ontelbaar veel kilometers van de ene afspraak naar de andere, vaak meerdere op een dag. Daar kwam plotseling een einde aan door het coronavirus. Aanvankelijk liet het zich niet zo ernstig aanzien, maar toen zijn conditie verslechterde ging hij naar het ziekenhuis. Dat mocht niet meer baten. Hij ontving de laatste sacramenten in tegenwoordigheid van zijn nicht, die bij hem bleef waken tot hij even na middernacht overleed op 20 januari 2021. De uitvaart op 27 januari werd geleid door Mgr. J. Hendriks, de bisschop van Haarlem-Amsterdam, terwijl

ook de bisschoppen van Breda en van Roermond aanwezig waren. De vele condoleances aan familie en Orde getuigen van het vruchtbare apostolaat van Gerard: voor velen is hij van wezenlijk belang geweest voor hun geestelijk leven. 🕊️

Walter Fabri (1940-2021)

Walter Fabri werd geboren in Antwerpen op 21 januari 1940 in een kunstminnend gezin. Dat heeft bij Walter sporen achtergelaten. Na de Grieks-Latijnse

humaniora in het Borgerhoutse Xaveriuscollege volgde zijn intrede in Drongen op 7 september 1960. Na zijn noviciaat begon hij aan de studie van de filosofie (in Heverlee) en, twee jaren later, aan de studie van de theologie (in Leuven). Op 8 juli 1972 werd hij tot priester gewijd. Hij is actief geweest op vele plaatsen, met een even bescheiden als trouwe inzet, een betrouwbare ploegspeler maar daarom niet minder veelzijdig. Daar was vooreerst, van 1972 tot 2012, zijn medewerking aan 'Kerk en Leven'. Hiervoor heeft hij veel geschreven. Hij bleef dat doen voor ons kwartaalblad *Jezuïeten* waarvoor hij ook de vormgeving, de foto's en vele interviews verzorgde. Daarnaast heeft hij de functie van minister uitgeoefend in Brugge (1982-1999), in Brussel (1999-2002), in Hasselt/Godsheide (2002-2006), in Drongen (2007-2012), in Brussel (2019-2021). De inrichting van het nieuwe huis in Brussel in 1999

heeft veel aan hem te danken. Tijdens de familiedagen in Hasselt en in Drongen ontplooiden Walter onvermoede talenten. Hij was er animator en begeleider. Hij trad er op als regisseur en acteur in toneeltjes waaraan volwassenen en kinderen graag deelnamen. Schilderen en beeldhouwen waren voor hem hobby's waarin hij uitdrukking gaf aan de bewondering waarmee hij de wereld waarnam. Maar belangrijker nog waren voor ons zijn minzaamheid en mededogen. Hij had een hart voor mensen. Hij kon luisteren tot in het oneindige. En nooit heeft men hem een onvertogen woord horen zeggen over wie dan ook. Begin 2021 moest Walter een hartoperatie ondergaan. In het hospitaal werd hij besmet door het coronavirus. Daaraan is hij overleden op 23 januari. Tijdens zijn uitvaart op 30 januari hoorden wij dankbare en ontroerende getuigenissen. Wij zullen die niet gauw vergeten. 🕊️

Nog een interessante SJ-online tentoonstelling over de Britse martelaren, opgemaakt door de collega's van het Britse SJ-archief.

John Morris, s.j. (1826-1893) was een 19e-eeuwse katholieke priester en historicus. Hij kreeg de taak om de levensverhalen en relikwieën van honderden mannen en vrouwen in Engeland en Wales uit de 16e en 17e eeuw te onderzoeken. Zijn uitgebreide notities en correspondentie, bewaard in de archieven van de Britse jezuïetenprovincie, zijn verweven met de tekst van deze tentoonstelling.

<https://www.jesuitcollections.org.uk/exhibition>

DRONGEN

Oude Abdij
Drongenplein 26,
9031 Drongen (bij Gent).

BRIEVEN VAN IGNATIUS

Spiritualiteitsweekend met Mark Rotsaert, s.j.
23-25 april 2021

Mark Rotsaert publiceerde in 2015 een boek met een veertigtal brieven van Ignatius van Loyola in Nederlandse vertaling (Averbode). Tijdens dit weekend zal Mark Rotsaert met ons een aantal brieven lezen. Tussendoor is er tijd voor ontmoeting, rust, een wandeling.

PRAKTISCH

Data: vrijdag 23 april (18 uur)
tot zondag 25 april 2021 (14 uur)

Meer info en aanmelden:

www.oudeabdij.be/spiritualiteitsweekend

of via activiteiten@oudeabdij.be

Het bezinningscentrum in Drongen biedt activiteiten aan onder voorbehoud van de maatregelen rond het coronavirus. Het centrum volgt de richtlijnen van de Belgische overheid die gelden voor hotels en restaurants.

'GA ANDERS DENKEN'

Vijfdaagse ignatiaanse groepsretraite in stilte met Dries van den Akker, s.j.

7-13 juni 2021

Ignatiaanse groepsretraite in stilte. Pater Dries van den Akker is de begeleider en neemt ons mee op de (her)ontdekking van Jezus in het evangelie volgens Marcus.

Dagelijks zijn er gebedsmomenten alsook de eucharistieviering, en is er mogelijkheid tot een persoonlijk gesprek.

PRAKTISCH

Data: maandag 7 juni
(18 uur - aankomst vanaf 16 uur)
tot zondag 13 juni 2021 (9.30 uur, na het ontbijt)

Informatie:

<https://www.oudeabdij.be/retraite-met-inleidingen.html>

AVONTUUR VAN DE STILTE – deel 1 & 2

Een ignatiaans weekend om tot stilte te komen en te (leren) bidden
18-20 juni 2021

Een weekend op adem komen in rust en stilte, met inspiratie uit de ignatiaanse gebedstraditie. Tijdens 'deel 1' richten we ons in het bijzonder tot (jong)volwassenen die weinig gebeds- of meditatie-ervaring hebben. Tijdens 'deel 2' reiken we andere impulsen aan, verdiepen we enkele begrippen uit de ignatiaanse spiritualiteit. Je kiest uit het aanbod van impulsen waar je deugd aan hebt.

PRAKTISCH

Data: vrijdag 18 juni (19.30 uur) tot zondag 20 juni 2021 (14 uur)

Begeleiders:

mevr. Hilde Van Linden,
medewerker Platform ignatiaanse spiritualiteit
Amsterdam

pater Wauthier de Mahieu,
jezuïet en medewerker Oude Abdij

pater Wim Dombret, jezuïet en medewerker
Platform ignatiaanse spiritualiteit Amsterdam

Informatie:

https://www.oudeabdij.be/avontuur_1.html

GEESTELIJKE OEFENINGEN tijdens de ZOMER

Aanbod van verschillende modules in de periode van 9 juli-7 augustus 2021
5-daagse, 8-daagse en 30-daagse retraite

Stille retraites met persoonlijke begeleiding volgens de Geestelijke Oefeningen

Deze persoonlijk begeleide, ignatiaanse retraites doe je samen met anderen. Er zijn geen gezamenlijke inleidingen. Je hebt een eigen begeleider, die je dagelijks individueel ontmoet. Viermaal per dag komt de groep samen: een korte ochtend- en avonddienst, een eucharistieviering, een uur stil gebed. Maaltijden verlopen in stilte. Het belangrijkste is je persoonlijk stil gebed.

Nadere informatie over de verschillende modules:
<https://www.oudeabdij.be/ons-programma-in-de-abdij.html>

AMSTERDAM

Platform ignatiaanse spiritualiteit
Beulingstraat 11
1017 BA Amsterdam
platform.ignatiaansespiritualiteit@jesuits.net

Websites om je te oefenen in ignatiaans gebed

- Bidden Onderweg: dagelijkse gebedspodcast met schriftlezing van de dag
- Gewijde Ruimte: elke dag een nieuwe ignatiaanse meditatie met de evangelielezing van de dag
- Ignatiaans bidden: digitale ignatiaanse retraites, informatie over ignatiaans gebed ...
- Video's over ignatiaanse spiritualiteit en pedagogie

”Wat mij overkomt, is niet iets unieks dat mij alleen overkomt. Het is een breder proces dat overal in het land plaatsvindt. We weten allemaal hoe vooraanstaande intellectuelen, schrijvers, advocaten, dichters, activisten en studentenleiders in de gevangenis worden gezet omdat ze een afwijkende mening hebben geuit of vragen hebben gesteld over de heersende machten in India. Wij maken deel uit van dit juridische conflict. In zekere zin ben ik blij deel uit te maken van deze zaak. Ik ben geen stille toeschouwer, maar een acteur in het schouwspel, en ik ben klaar om de prijs te betalen, wat die ook is.”

*Jezuïet en mensenrechtenactivist
Stanislaus Lourdusamy, bekend als Stan Swamy.*

Jezuieten is een uitgave van de regio *European Low Countries* van de Sociëteit van Jezus.

Het verschijnt viermaal per jaar en is bedoeld voor familieleden, vrienden, weldoeners en geïnteresseerden. Het blad is in principe gratis. Giften zijn altijd welkom, meer informatie hierover op pag. 2.